

Haraldsplass
Diakonale Sykehus

ÅRSREGNSKAP 2015

Styrets beretning

Resultatregnskap

Balanse

Kontantstrømoppstilling

Noter

Revisjonsberetning

ÅRSRAPPORT 2015

ÅRSBERETNING

Virksomhetens art

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS, org. nr. 984 027 737, er et av tre store private ideelle sykehus i Norge. Sykehuset er eid av Haraldsplass Diakonale Stiftelse og er i dag lokalsykehus i indremedisin for drøyt 140 000 innbyggere i Bergen og Nordhordland. Haraldsplass Diakonale Sykehus AS er en viktig del av det offentlige helsetilbudet gjennom driftsavtale med Helse Vest RHF.

Verdibasert drift

Sykehuset har en visjon om at pasienter, medarbeidere og studenter, gjennom våre holdninger, skal oppleve kompetanse med hjertevarme. Det som gir et diakonalt sykehus en identitet er blant annet et kontinuerlig arbeid knyttet til verdispørsmål, etisk refleksjon og holdninger. I tilknytning til dette kan det også nevnes at våre pasienter får en enda bedre opplevelse av sykehusets tjenester gjennom et godt etablert og velfungerende frivillighetsarbeid.

Kirurgi

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS har en stor kirurgisk klinikk som har utmerket seg på flere områder, inkludert skulder-, kne- og tykkarmoperasjoner. Innen kirurgi tilbyr sykehuset både elektiv og øyeblikkelig hjelp-tjenester innen kirurgi, ortopedi, anesthesiologi, overvåkning og radiologi med tilhørende poliklinisk aktivitet. Den elektive aktiviteten er basert på fritt sykehusvalg. Når det gjelder akutt ortopedisk og kirurgisk behandling har sykehuset et kontraktbasert samarbeid med Helse Bergen HF. Indremedisin

I indremedisin er Bergen lokalsykehusområde sektorisert. Haraldsplass Diakonale Sykehus AS har sektoransvar for Arna, Bergenhus og Åsane bydeler i Bergen, og er lokalsykehus for kommunene Austrheim, Fedje, Lindås, Gulen, Masfjorden, Meland, Modalen, Osterøy, Radøy og Samnanger. Den største andelen av innleggelsene i medisinsk klinikk er knyttet til øyeblikkelig hjelp. Ettersom sykehuset har regionfunksjon innen geriatri, er dette en sentral funksjon i klinikken og et tilbud til pasienter i hele Hordaland. Videre har også sykehuset regionfunksjon for lindrende behandling, som ivaretas av Sunniva Senter.

Internasjonalt engasjement

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS skal nå avslutte sitt samarbeid med Nkhoma Mission Hospital i Malawi. Prosjektet har vært finansiert av Fredskorpset og har vart i 5 år. Resultatene på Haraldsplass Diakonale Sykehus AS viser et økende engasjement hos de ansatte på sykehuset om hvordan behandle (forstå) pasienter fra andre kulturer. Flere bidrar også aktivt i en ressursgruppe. I Nkhoma har fokuset vært kompetansebygging. Resultatet ved Nkhoma Mission Hospital er at barnedødelighet (barn under 5 år) er redusert fra 6 % til 2,9 % i dag, infeksjonsraten er gått noe ned, overvåkingsrom på medisinsk og kirurgisk avdeling er tilrettelagt med utstyr og personell samt at smertelindring har fått et større fokus i alle avdelingene.

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS vil fortsette samarbeidet med Nkhoma for å legge til rette for et mer bærekraftig sykehus. Et nytt prosjekt i Palliative Care starter opp nå i 2016-2018. Som en samarbeidspartner har vi fått med Lovisenberg sykehus i Oslo. Det er en styrke at to diakonale sykehus samarbeider, i et utviklingsland, om et viktig fagområde som palliasjon.

Forskning og utvikling

Parallelt med å yte god pasientbehandling har Haraldsplass Diakonale Sykehus fokus på forskning og utvikling innenfor flere av de kliniske fagområdene ved sykehuset, blant annet geriatri, palliasjon (lindrende behandling) og kirurgi. Sykehuset har i 2015 hatt fire stillinger som kombinerer forskning med klinikkarbeid; tre på medisinsk klinikk og en på kirurgisk klinikk.

2015 var preget av høy aktivitet på forskningssiden, med 36 publiserte artikler og to disputaser; Marit Stordal Bakken og Eivind Inderhaug. Ut over forskning, er Haraldsplass Diakonale Sykehus AS en viktig utdanningsinstitusjon for medisinstudenter, sykepleiere og andre fagarbeidere. Videre driver sykehuset, i samarbeid med Helse Bergen HF, Lærings- og mestringscenteret i Bergen – et opplæringstilbud til pasienter og pårørende.

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS har siden 2004 hatt et samarbeid med Kavlifondet om utvikling og drift av Kavlis senter for aldring og demens. Samarbeidet ble i sin nåværende form avsluttet i 2015 og sykehuset viderefører denne satsningen som en integrert del av sykehusets forskningsstrategi. Noklus Senter, som er tilknyttet sykehuset, har også forskningsaktivitet som del av sin virksomhet.

Samhandling

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS er aktivt involvert i en godt etablert samhandlingsstruktur mellom spesialisthelsetjenesten og 23 kommuner i Hordaland. I løpet av året ble i tillegg underutvalgsstrukturen under Samarbeidsutvalget med Bergen kommune betydelig utvidet og styrket. Oversikt over samhandlingsstruktur, ulike samarbeidstiltak og gjeldende avtaleverk i lokalsykehusområdet kan finnes på www.saman.no.

I løpet av 2015 samarbeidet Haraldsplass Diakonale Sykehus AS med Bergen og Samnanger kommune om planleggingen av opprettelse av et kommunalt øyeblikkelig hjelp døgntilbud. Sykehuset har også vært involvert i Styringsgruppen som planlegger et spennende nytt helsehus i Nordhordland.

I juni 2015 arrangerte sykehuset det første samhandlingsseminaret rettet mot fastlegegruppen i sykehusets nedslagsfelt. Arrangementet ble positivt evaluert og det er planlagt gjentatt to ganger årlig.

For øvrig har sykehuset jobbet aktivt gjennom året for å utvide og forbedre den elektroniske meldingsutvekslingen mot samarbeidspartene. Sykehuset kan nå utveksle elektroniske pleie- og omsorgsmeldinger med praktisk talt alle kommuner innenfor helseregionen, og det er i løpet av året etablert en løsning for å kunne henvise pasienter elektronisk til radiologiske undersøkelser. Sykehuset har også deltatt i pilotering av dialogmeldinger fra fastleger.

Sykehuset samarbeider ellers tett med Helse Bergen, Helse Førde, Helse Vest IKT og Helse Nord om videre utvikling av et felles «samhandlingsbarometer», der det publiseres stadig flere styringsindikatorer for befolkningens bruk av spesialisthelsetjenester på kommunenivå.

Utviklingen i forekomsten av utskrivningsklare pasienter ved Haraldsplass Diakonale Sykehus AS var positiv i 2015, med en

fortsatt nedgang fra årene før. Sykehuset har aldri hatt så få registrerte liggedøgn for utskrivningsklare i noe tidligere år.

Pasientsikkerhet

Det er kontinuerlig fokus på å redusere antall uønskede hendelser i sykehuset. Rapporter presenteres jevnlig for ledergruppe og kvalitetsutvalg. Pasientsikkerhetsutvalget gjennomgår og kvalitetssikrer lokal saksbehandling av alle Synergi-meldinger som er sendt til Nasjonalt Kunnskapssenter.

Sykehuset har gjennomført pasientsikkerhetsvisitter ved tre avdelinger i 2015. Gjennom denne aktiviteten har flere tiltak blitt iverksatt for å forbedre pasientsikkerheten, inklusive klargjøring av ansvar ved operasjonsavdelingen, innkjøp av nytt utstyr ved flere avdelinger som trygger pasientsikkerheten, nye arbeidsstasjoner til legene og nye rutiner.

I en pasientsikkerhetsvisitt møter administrerende direktør og fagdirektør ansatte som jobber pasientnært i et møte om pasientsikkerhet. Pasientsikkerhetsvisitter skal bidra til å utvikle en åpen kultur, hvor pasientens sikkerhet har førsteprioritet. Det overordnede mål med alle tiltak er å redusere antall pasientskader. Sykehuset planlegger å gjennomføre fire til seks pasientsikkerhetsvisitter i året. Visittene skal gjennomføres ved alle avdelinger som har pasientbehandling; alle sengeposter, poliklinikker, diagnostiske tjenester og kliniske støttetjenester.

Nytt sengebygg for fremtiden

Prosjekteringen av «Nye Haraldsplass», med nytt sengebygg som det største tiltaket, har pågått gjennom hele 2015. Sykehuset organiserte i 2015 sin planlegging i ett Organisasjons- og ett Utstyrsprosjekt, og i løpet av året gikk prosjekteringen av bygget over fra en forprosjektfase til detaljprosjektering. Parallelt har sykehuset startet arbeidet med prinsipper og modeller for bemanning og organisasjonsutvikling.

I løpet av året kom finansieringen på plass, og høsten 2015 ble det satt i gang arbeid med tilrettelegging på tomten. Planlagt ferdigstillelse for nytt sengebygg er nå juni 2018. Hele veien fram til, og etter, innflytting vil det være behov for stor innsats i sykehuset for å sette organisasjonen i stand til å utnytte mulighetene for kvalitetsheving og effektivisering som følger med det å flytte inn i et helt nytt bygg.

Fortsatt drift

Sykehuset har driftsavtale med Helse Vest RHF om leveranse av sykehustjenester. Denne avtalen konkretiseres gjennom årlige bestillinger. Helse Vest RHF har vært sykehusets primære oppdragsgiver også i 2015.

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning om fortsatt drift i samsvar med regnskapslovens § 3-3, og styret bekrefter at denne forutsetningen er til stede.

Arbeidsmiljø og personale

Totalt 896 ansatte utførte 698 årsverk i 2015. Optimalisering av bemanningen innen pleie, merkantil og andre faggrupper er et kontinuerlig arbeid på sykehuset.

Sykefraværet i 2015 var på 7,8 prosent, fordelt mellom 2,9 prosent korttidsfravær (2,8 prosent i 2014) og 4,9 prosent langtidsfravær

(6,1 prosent i 2014). Totalt sett en reduksjon på 1 prosentpoeng fra 2014. Sykehuset ser på reduksjon av sykefravær som viktig og det er igangsatt egne aktiviteter på dette området.

Arbeidsmiljøet vurderes som godt, og det arbeides kontinuerlig med forbedringsprosesser og tiltak knyttet til dette området.

I 2015 er det registrert 45 uønskede hendelser /ansattskader hos ansatte mot 23 i 2014. Sykehuset har nullvisjon på denne typen hendelser, og sykehuset har iverksatt tiltak for å redusere antall uønskede hendelser ytterligere i 2016. Tiltakene er først og fremst rettet mot stikkskader og vold og trusler.

Likestilling og diskriminering

I styret for Haraldsplass Diakonale Sykehus AS er 3 av 8 medlemmer kvinner. Kvinneandelen blant ansatte utgjør rundt 80 prosent. Andel kvinner i ledende stillinger i selskapet er ca. 70 prosent, og i sykehusets øverste ledergruppe er 6 kvinner av totalt 9 medlemmer. Det er et mål at balansen mellom antall menn og kvinner i sykehusets ledende stillinger blir bedre.

Gjennom IA-avtalen har vi et økt fokus på å tilrettelegge for mennesker med redusert arbeidsevne, og totalt sett ønsker vi å skape en inkluderende organisasjon, hvor vi nyttiggjør våre ulikheter, men med en felles forankring i virksomhetens verdigrunnlag.

Ytre miljø

Sykehuset er opptatt av driftens påvirkning av naturen og har kontinuerlig fokus på viktige områder som avfallshåndtering, energiforbruk og utslipp til luft, vann og jord. Tilrettelegging for videokonferanseutstyr legger forholdene til rette for reduksjon av reisevirksomhet blant ansatte, og gir noe mindre bruk av ulike transportmidler som er belastende for miljøet.

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS ser på miljøarbeid som viktig, og har satt i gang prosessen mot miljøsertifisering i 2016 etter ISO 14001 standarden. Hensikten med å innføre dette miljøstyringssystemet er å ytterligere øke miljøbevisstheten i det daglige arbeidet gjennom gode rutiner og arbeidsmetoder. Det innebærer at sykehuset har oversikt over hvordan sykehusdriften påvirker naturen, og at vedtatt miljøpolitikk og miljømål blir fulgt opp. Miljøstandarden blir et godt verktøy for å øke miljøprestasjonen til sykehuset. Det blir dermed ytterligere fokus på miljø fremover gjennom både konkrete tiltak og miljøbevisste arbeidere.

Årsregnskapet

Årsregnskapet for 2015 viser et underskudd på kr. 32,7 millioner, mot kr. 110,1 millioner i overskudd for 2014. Sykehusdriften isolert ga i 2015 et overskudd på kr. 5,1 millioner mot et overskudd i 2014 på kr. 10,0 millioner.

I 2015 har sykehuset balanseført investeringer for kr. 23,4 millioner mot kr. 15,4 millioner for 2014. Balanseført verdi av varige driftsmidler pr. 31.12.2015 er kr. 108,0 millioner mot kr. 97,9 millioner i 2014.

Kontantbeholdning ved utgangen av regnskapsåret var kr. 154,8 millioner, mot kr. 98,9 millioner i 2014. Økningen skyldes i hovedsak at sykehuset har mottatt tilskudd til fremtidig pensjonspremie. Langsiktig gjeld pr. 31.12.2015 var kr. 45,2 millioner

mot kr. 41,4 millioner i 2014. Kortsiktig gjeld pr. 31/12 2015 var kr. 120,2 millioner mot kr. 125,9 millioner i 2014.

Likviditetssituasjonen og arbeidskapitalen for sykehuset er ytterligere forbedret i forhold til 2014. Styret har fokus på likviditetsutviklingen inn i år 2016 og vil fortsette arbeidet med å styrke likviditetssituasjonen til sykehuset.

Selskapet har en ikke balanseført pensjonsforpliktelse på kr. 245 millioner per 31.12.2015. Denne underdekningen finansieres løpende gjennom avtalen med Helse Vest RHF. Ved utgangen av 2015 var egenkapitalen i foretaket kr. 145,0 millioner (EK-andel 38,4 prosent) mot kr. 177,7 millioner (EK-andel 46,9 prosent) i 2014.

Resultatbidraget fra sykehusdriften har i 2015 vært omtrent som forventet med et overskudd på kr. 5,1 millioner. Betydelige deler av regnskapsmessige resultatforverringen i 2015 og reduksjon i egenkapital er relatert til selskapets pensjonsavtaler og forventes ytterligere redusert tilsvarende i 2016. Av egenkapitalen per 31.12.2015 utgjorde forskuttet kompensasjon for pensjonskostnader kr. 56,4 millioner. Det er således styrets vurdering at egenkapitalandelen fremdeles er lav, og det må arbeides for å øke denne gjennom kostnadseffektiv drift ved sykehuset. Styret mener at årsregnskapet gir en rettvise oversikt over sykehusets stilling, utvikling og resultat pr. 31.12.2015.

Finansiell risiko

Selskapet har som målsetning å minimere finansiell risiko. Ved årsslutt er ingen eiendeler eller gjeld i utenlandsk valuta og er derfor ikke eksponert for valutarisiko. Selskapet har ikke eiendeler som er eksponert mot markedsrisiko eller kredittrisiko. Selskapets likviditet er god og er plassert i bankinnskudd. Rentebetingelser

på langsiktig gjeld på kr. 45,2 millioner er knyttet opp mot 3 måneders NIBOR.

Økonomisk utvikling

Sykehuset har i 2015 fortsatt arbeidet med en rekke omstillings- og inntektsbringende tiltak for å kunne møte fremtidens utfordringer og sikre en bærekraftig økonomi. Det vil også være fokus på videre utvikling og forbedring av organisasjonen fremover, for å kunne møte en forventet økt aktivitet i årene som kommer.

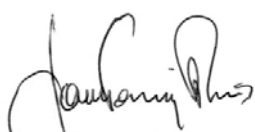
Konkrete effektiviseringstiltak, bedre arealutnyttelse, nye pasientforløp og rutiner, samt økt fokus på bruk av operasjonsskapasitet er bare noe av det som har vært og fortsatt arbeides mye med for å sikre et bærekraftig og godt behandlingstilbud fremover. Sykehuset er nå organisert og strukturert på en slik måte at vi nytter ressursene våre mer effektivt, og tjenestetilbudet er nøye gjennomgått for å sikre at pasienter og pårørende får den nødvendige kvaliteten de har krav på.

Prioriteringene i 2016 skal gjenspeile det ansvaret sykehuset har for å sikre kvalitativt gode spesialisthelsetjenester, bærekraftig utvikling og godt omdømme. Sykehusets leveranser av helsetjenester skal være av den beste kvalitet, slik at pasienter og pårørende kan si at de har møtt kompetanse med hjertevarme på Haraldsplass Diakonale Sykehus AS.

I 2015 er det arbeidet målrettet for å redusere ventelister, fristbrudd og korridorpatienter. Sykehuset kan vise til gode resultater og vil fortsatt arbeide målrettet med dette i 2016.

Styret takker alle medarbeiderne ved sykehuset for flott innsats i 2015.

Bergen 02.03.2015

Jørn Henning Theis
Styrets formann

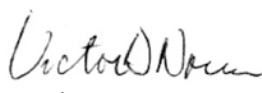
Edel Eikeseth
Styrets nestleder

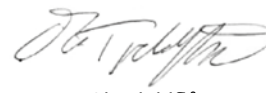
Jon Arne Fauskanger
Styremedlem

Laila Dāvøy
Styremedlem

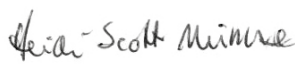
Victor D. Norman
Styremedlem

Ola Tjeldflåt
Styremedlem

Sebastian von Hofacker
Styremedlem

Heidi Scott Minne
Styremedlem

Kjerstin Fyllingen
Adm. direktør

RESULTAT

RESULTATREGNSKAP

Balanse pr. 31. desember

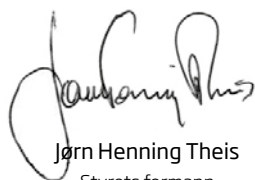
Noter		2015	2014
	DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER		
	Basistilskudd og aktivitetsbasert inntekt	754 902 493	733 343 818
	Annen driftsinntekt	85 577 496	92 777 375
2	Sum driftsinntekter	840 479 989	826 121 193
4	Varekostnader	85 081 111	83 182 934
3, 12, 14	Lønnskostnader m.m.	647 667 828	485 052 133
6	Avskrivning/nedskrivning på driftsmidler og immaterielle eiendeler	13 266 076	19 365 156
3, 5, 16, 17	Annen driftskostnad	128 154 871	128 990 320
	Sum driftskostnader	874 169 886	716 590 543
	Driftsresultat	-33 689 897	109 530 649
	FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER		
7	Renteinntekt fra foretak i samme konsern	253 296	305 446
	Annen renteinntekt	1 803 436	2 035 192
	Annen finansinntekt	96 257	47 151
	Annen rentekostnad	1 196 039	1 799 442
	Resultat av finansposter	956 950	588 347
	Årsresultat	-32 732 947	110 118 996
	OVERFØRINGER		
	Overført til / fra annen egenkapital	-32 732 947	110 118 996
	Sum overføringer	-32 732 947	110 118 996

BALANSE

RESULTATREGNSKAP

Noter	EIENDELER	2015	2014
	Anleggsmidler		
	Varige driftsmidler		
6	Bygningsmessige påkostninger	42 650 709	44 831 293
6, 8	Medisinsk teknisk utstyr, inventar, kontormaskiner o.l.	65 371 411	53 068 903
	Sum varige driftsmidler	108 022 120	97 900 196
	Finansielle anleggsmidler		
7, 11	Lån til foretak i samme konsern	10 642 702	10 642 702
7	Fordring på Helse Vest RHF	45 140 505	45 140 505
12	Pensjonsmidler	0	41 255 762
7	Andre fordringer	27 600 900	24 948 312
	Sum finansielle anleggsmidler	83 384 107	121 987 281
	Sum anleggsmidler	191 406 226	219 887 477
	Omløpsmidler		
10	Beholdninger	5 856 791	4 892 151
	Fordringer		
11	Kundefordringer	13 086 973	13 946 485
	Andre fordringer	12 546 298	41 371 983
	Sum fordringer	25 633 272	55 318 468
9	Bankinnskudd, kontanter o.l.	154 815 349	98 856 842
	Sum omløpsmidler	186 305 412	159 067 461
	SUM EIENDELER	377 711 638	378 954 938

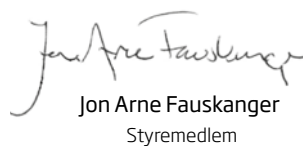
Noter	EGENKAPITAL OG GJELD	2015	2014
	Egenkapital		
	Innskutt egenkapital		
15	Aksjekapital (30.100 aksjer à kr 1.070)	32 207 000	32 207 000
	Overkurs 18 946 500		18 946 500
14	Sum innskutt egenkapital	51 153 500	51 153 500
	Opptjent egenkapital		
	Annen egenkapital	93 812 917	126 545 864
14	Sum opptjent egenkapital	93 812 917	126 545 864
14	Sum egenkapital	144 966 417	177 699 364
	Gjeld		
	Avsetning for forpliktelser		
12	Pensjonsforpliktelser	27 214 920	0
13	Andre avsetninger for forpliktelser	40 097 605	33 868 074
	Sum avsetning for forpliktelser	67 312 524	33 868 074
	Annen langsiktig gjeld		
8	Gjeld til kredittinstitusjoner	15 000 000	17 500 000
8	Annen langsiktig gjeld	30 218 196	23 939 029
	Sum annen langsiktig gjeld	45 218 196	41 439 029
	Kortsiktig gjeld		
11	Leverandørgjeld	19 839 418	27 797 280
9	Skyldige offentlige avgifter	32 499 753	33 264 238
	Annen kortsiktig gjeld	67 875 329	64 886 954
	Sum kortsiktig gjeld	120 214 501	125 948 472
	Sum gjeld	232 745 221	201 255 574
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	377 711 638	378 954 938

Jørn Henning Theis
Styrets formann

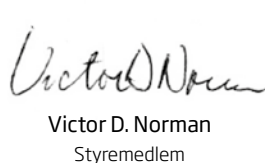
Edel Eikeseth
Styrets nestleder

Jon Arne Fauskanger
Styremedlem

Laila Dävøy
Styremedlem

Victor D. Norman
Styremedlem

Ola Tjeldflåt
Styremedlem

Sebastian von Hofacker
Styremedlem

Heidi Scott Minne
Styremedlem

Kjerstin Fyllingen
Adm. Direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER	2015	2014
Ordinært resultat	-32 732 947	110 118 996
Ordinære avskrivninger og nedskrivninger	14 038 135	19 365 156
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	67 603 364	-73 997 830
Endring i beholdninger	-964 640	-256 418
Endring i kundefordringer	859 512	1 429 152
Endring i leverandørgjeld	-7 957 861	3 864 958
Endring i andre omløpsmidler og andre gjeldsposter	37 374 365	-26 679 815
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	78 219 928	33 805 291
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	0	1 967 278
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-23 388 000	-15 040 718
Utbetalinger til investeringer i finansielle anleggsmidler	-2 652 588	-2 410 661
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-26 040 588	-15 445 193
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	12 687 500	0
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-8 908 333	-7 863 422
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	3 779 168	-7 863 422
Netto endring i bankinnskudd, kontanter o.l.	55 958 508	10 496 676
Beholdning av bankinnskudd, kontanter o.l. pr. 1.1.	98 856 842	88 360 166
Beholdning av bankinnskudd, kontanter o.l. pr. 31.12.	154 815 349	98 856 842

NOTER

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk i Norge.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig lån balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Inntekter og tilskudd

Betalingsmodell for somatiske helsetjenester er en kombinasjon av innsatsstyrt finansiering og basistilskudd. Innsatsstyrt finansiering er basert på systemene DRG og ISF. DRG/ISF-systemet innebærer at DRG-poengene blir multiplisert med en pris per enhet. Samlet tilskudd fra Helse Vest inntektsføres i det år tilskuddet er gitt for. ISF-inntekter (innsatsstyrt finansiering), egenandeler samt refusjon fra HELFO er knyttet opp mot produksjon i virksomheten og blir inntektsført i den perioden aktiviteten er utført.

Mottatte investeringstilskudd og øremerkede gaver er behandlet som en utsatt inntektsføring. Tilskuddene klassifiseres som avsetninger under gjeld og blir resultatført som en korreksjonspost til avskrivningene på driftsmiddelet som tilskuddet knytter seg til.

Driftstilskudd som ikke knytter seg til bestemte kostnader blir inntektsført under andre driftsinntekter.

Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når kravet på vederlag oppstår. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Kostnader

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt. I de tilfeller det ikke er klar sammenheng mellom utgifter og inntekter, fastsettes fordeling etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Skatt

Virksomheten er ikke skattepliktig.

Varige driftsmidler og av/nedskrivninger

Varige driftsmidler vurderes til historisk kost etter fradrag for planmessige lineære avskrivninger. Avskrivninger foretas fra og med det år driftsmiddelet tas i bruk.

Anleggsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp dersom dette er lavere enn bokført verdi, og verdifallet forventes ikke å være forbigående.

Beholdninger

Beholdninger er vurdert til lavest av anskaffelseskost etter FIFO-prinsippet og virkelig verdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringer.

Bankinnskudd, kontanter o.l.

Bankinnskudd, kontanter o.l. inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfalls-dato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Pensjoner

Ved regnskapsføring av pensjon er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn. Estimatavik og virkningen av endrede forutsetninger amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsperiode i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene (korridor). Virkningen av endringer i pensjonsplan fordeles over gjenværende opptjeningsperiode. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene og er beregnet av balanseførte beløp. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

Egenkapitalinnskudd i KLP

For egenkapitalandel i KLP benyttes kostprinsippet. Det vil si at det normalt bare er inn- og utbetalinger som påvirker balanseført verdi av innskuddet. Det som investeres i egenkapital i KLP, er midler som går inn på kundens egenkapitalkonto, og forblir kundens eiendel. Egenkapitalinnskuddet får kunden med seg ved en eventuell flytting.

Leieavtaler

Driftsmidler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører økonomisk risiko og kontroll til selskapet (finansiell leasing), balanseføres under varige driftsmidler og tilhørende leieforpliktelse medtas som forpliktelse under rentebærende langsiktig gjeld til nåverdien av leiebetalingene. Driftsmiddelet avskrives planmessig, og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad.

Endring av regnskapsprinsipp og sammenligningstall

Ved endring av regnskapsprinsipp og ved reklassifisering av poster i regnskapet blir sammenlignbare tall endret tilsvarende.

NOTE 2 - INNTEKTER PER VIRKSOMHETSOMRÅDE

	2015	2014
Basisramme	436 662 997	421 576 006
Aktivitetsbasert inntekt	318 239 496	311 767 812
Andre inntekter	85 577 496	92 777 375
Sum	840 479 989	826 121 193

Selskapet mottok i 2014 et engangstilskudd fra Helse Vest RHF. Tilskuddet på kr. 10 millioner inngår i posten Andre inntekter.

NOTE 3 - LØNSKOSTNAD, ANTALL ANSATTE, GODTGJØRELSER, LÅN TIL ANSATTE M.M.

Lønnskostnad	2015	2014
Lønn og feriepenger	441 187 039	419 062 928
Arbeidsgiveravgift	63 052 233	58 215 615
Pensjonskostnader	129 342 419	-8 823 632
Innleie av helsepersonell	8 153 905	9 323 090
Andre ytelser	5 932 231	7 274 133
Sum	647 667 828	485 052 133

Gjennomsnittlig antall årsverk var 698 i 2015 mot 695 i 2014.

Ytelser til ledende personer	Daglig leder
Lønn	1 586 250
Andre ytelser	7 075

Administrerende direktør er tilknyttet virksomhetens kollektive pensjonsordning på samme vilkår som selskapets øvrige ansatte. Betalt premie i 2015 utgjør kr. 137.893. Administrerende direktør har avtale om 6 måneders etterlønn.

Styrehonorar for 2015 er kostnadsført med kr. 374.805.

NOTE 4 - VAREKOSTNADER

	2015	2014
Kjøp av medisinsk forbruksmateriell	63 525 088	59 122 252
Andre varekostnader	16 963 362	17 736 727
Kjøp av helsetjenester	4 592 661	6 323 955
Sum	85 081 111	83 182 934

NOTE 5 - ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2015	2014
Kostnader lokaler inkl. energi og brensel	27 071 584	25 749 298
Utstyr, inventar og lignende	6 792 215	19 085 714
Reparasjon, vedlikehold og service	33 797 764	26 723 608
Fremmede tjenester	45 500 120	46 469 529
Kontorkostnader, IT og lignende	7 517 104	6 350 431
Andre driftskostnader	7 476 084	4 907 349
Gevinst ved salg av driftsmidler	0	-295 610
Sum	128 154 871	128 990 320

NOTE 6 - VARIGE DRIFTSMIDLER OG IMMATERIELLE EIENDELER

	Ombygging leide lokaler	Medisinsk teknisk utstyr	IT-utstyr	Inventar/ innredning, m.v.	Sum
Anskaffelseskost pr. 1.1.	58 468 910	72 081 914	288 899	9 813 540	140 653 263
Tilgang i året	949 089	21 149 912	56 551	1 232 448	23 388 000
Avgang til anskaffelseskost	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost pr. 31.12.	59 417 999	93 231 826	345 450	11 045 988	164 041 263
Akk av- og nedskrivninger pr. 1.1.	12 886 031	27 021 017	0	2 846 019	42 753 067
Årets avskrivninger	3 881 259	7 989 514	89 088	1 306 215	13 266 076
Revesert avskrivning solgte eiendeler	0	0	0	0	0
Årets nedskrivninger	0	0	0	0	0
Akk av- og nedskrivninger pr. 31.12.	16 767 290	35 010 532	89 088	4 152 234	56 019 143
Bokført verdi pr. 31.12.	42 650 709	58 221 294	256 363	6 893 754	108 022 120
Økonomisk levetid	25 år	5-10 år	3-7 år	5-10 år	
Avskrivningsplan	lineær	lineær	lineær	lineær	

Balanseførte leieavtaler inkludert i anskaffelseskost utgjør kr. 44.058.836 per 31.12.2015.

Årets avskrivninger for balanseførte leieavtaler utgjør kr. 6.408.333

NOTE 7 - FORDRINGER MED FORFALL SENERE ENN ETT ÅR

	2015	2014
Fordring mot Helse Vest RHF (*)	45 140 505	45 140 505
Egenkapitalinnskudd i KLP	27 600 900	24 948 312
Lån til konsernselskap (s**)		10 642 702
10 642 702		

*) Det er inngått forlik mellom Helse Vest RHF og Haraldsplass Diakonale Sykehus AS om et betinget krav knyttet til oppgjør for feriepenger, variabel lønn, overlegepermisjoner og pensjonsforpliktelser fra før sykehusreformen. Kravet kommer til utbetaling dersom avtaleforholdet mellom Helse Vest RHF og Haraldsplass Diakonale Sykehus AS opphører.

***) Lånet skal nedbetales ved innflytting i nytt sengebygg i 2018. Rente på lånet er satt til 6 måneders NIBOR + 1 %

NOTE 8 - PANTESIKRET LANGSIKTIG GJELD

Gjeld	2015	2014
Gjeld med forfall senere enn fem år	2 500 000	5 000 000
Gjeld som er sikret ved pant		
Gjeld til kredittinstitusjoner	15 000 000	17 500 000
Annen langsiktig gjeld	30 218 196	23 939 029
Sum	45 218 196	41 439 029
Bokført verdi av pantsatte eiendeler		
Driftstilbehør	65 371 411	53 068 903

NOTE 9 - BUNDNE MIDLER

Av innestående på bankkonto er kr 18.744.989 bundne skattetreksmidler. Beløpet dekker skyldig skattetrekk pr. 31.12.

NOTE 10 - BEHOLDNINGER

	2015	2014
Medisinsk forbruksmateriell	5 132 219	4 280 733
Andre beholdninger	724 573	611 418
Sum	5 856 791	4 892 151

NOTE 11 - MELLOMVÆRENDE MED SELSKAP I SAMME KONSERN M.V.

Kundefordringer	2015	2014
Haraldsplass Diakonale Stiftelse	289 055	263 614
Haraldsplass Diakonale høgskole	44 663	35 895
Haraldsplass Barnevern	0	1 200
Sum	333 718	300 709

Lån til Stiftelsen Bergen Diakonissehjem	10 642 702	10 642 702
--	------------	------------

Leverandørgjeld	2015	2014
Haraldsplass Diakonale Stiftelse	3 754	318 241
Haraldsplass Diakonale høgskole	0	0
Haraldsplass Barnevern	0	0
Sum	3 754	318 241

Stiftelsen Bergen Diakonissehjem og Garnes ungdomssenter skiftet i 2015 navn til hhv. Haraldsplass Diakonale Stiftelse og Haraldsplass Barnevern.

1. januar fusjonerte Diakonhjemmet Høgskole, Haraldsplass diakonale høgskole, Høgskolen Betanien og Misjonshøgskolen til VID vitenskapelige høgskole.

NOTE 12 - PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSER

Selskapet har pensjonsordninger i KLP som omfatter i alt 1.596 personer, herav 1.015 aktive.

Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsen inkluderer AFP-ordningen.

	2015	2014
Nåverdi av årets pensjonsordning	84 632 154	66 258 143
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	34 304 051	47 031 010
Avkastning på pensjonsmidler	-31 554 339	-39 125 448
Resultatført estimatavvik	28 914 011	17 431 963
Administrasjonskostnad	4 565 017	3 664 455
Arbeidsgiveravgift	17 827 637	14 160 817
Resultatført planendring	0	-110 056 954
Pensjonskostnad	138 688 531	-636 014
Medlemsinnskudd fra ansatte	-9 515 219	-8 661 877
Netto pensjonskostnad	129 173 312	-9 297 891
	31.12.2015	31.12.2014
Opptjente pensjonsforpliktelser		
Beregnet effekt av fremtidig lønnsregulering		
Påløpte pensjonsforpliktelser	1 273 204 498	1 422 046 506
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	-1 008 167 390	-972 783 450
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-245 626 573	-489 172 794
Periodisert arbeidsgiveravgift	7 804 385	-1 346 024
Netto pensjonsforpliktelser/-midler	27 214 920	-41 255 762
Økonomiske forutsetninger:		
Diskonteringsrente	2,70 %	2,30 %
Forventet avkastning på fondsmidler	3,30 %	3,20 %
Forventet lønnsregulering	2,50 %	2,75 %
Forventet regulering av folketrygdens grunnbeløp (G)	2,25 %	2,50 %
Forventet pensjonsøkning	1,48 %	1,73 %

Som aktuariemessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger.

Gjennomsnittlig durasjon på selskapets planer:

Sykepleierordningen: 18,7 år

Sykehuslegeordningen: 19,1 år

Fellesordningen: 17,1 år

Gjennom den årlige bestillingen fra Helse Vest RHF reguleres årlig kostnadsdekning av pensjoner. I denne er det tatt inn en egen formulering som regulerer selskapets kompensasjon knyttet til variasjon i pensjonskostnader. I dette ligger at i den grad Helse Vest RHF kompenserer egne helseforetak for ekstraordinære pensjonsutgifter, herunder amortisering av tidligere opptjente rettigheter, vil også HDS AS få tilsvarende kompensasjon. Se også note 14.

Nye uførepensjonsregler og innarbeidelse av levealdersjustering for personer født i 1954 og senere er innarbeidet i beregningen for 2014. Begge endringene ble behandlet som planendringer og ga som en engangseffekt kr. 110.056.954 til inntektsføring i 2014.

NOTE 13 - ANDRE AVSETNINGER FOR FORPLIKTELSE

	2015	2014
Avtalefestet permisjon	17 135 936	17 094 816
Fond til forskning og faglig utvikling	22 961 669	16 773 258
Sum	40 097 605	33 868 074

NOTE 14 - EGENKAPITAL

	Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 1.1.2015	32 207 000	18 946 500	126 545 864	177 699 364
Årets endring i egenkapital				
Årets resultat			-32 732 947	-32 732 947
Egenkapital 31.12.2015	32 207 000	18 946 500	93 812 917	144 966 417

Som følge av en planendring ble pensjonskostnaden i 2014 vesentlig redusert. Selskapet mottok likevel finansiering med utgangspunkt i pensjonskostnad for 2013. Helse Vest RHF forutsatte at oppbygging av egenkapital som følge av overkompensasjon for pensjonskostnad i 2014 benyttes til å dekke fremtidig vekst i pensjonskostnader. Også for 2015 har selskapet mottatt finansiering med basis i pensjonskostnaden for 2013. Dette innebærer at årsresultatet for 2015 er belastet en merkostnad på kr. 41.441.904 som er finansiert gjennom kompensasjon tidligere år. Resterende egenkapital som er bundet opp for å dekke fremtidig pensjonskostnad utgjør dermed kr. 56.440.737 per 31.12.2015. Se også note 2 og 12.

NOTE 15 - AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

	Antall	Pålydende	Bokført
Aksjer	30 100	1 070	32 207 000
Navn	Aksjer	Eierandel	Stemmeandel
Haraldsplass diakonale stiftelse	30 100	100 %	100 %

NOTE 16 - NÆRSTÅENDE PARTER

Haraldsplass Diakonale Sykehus AS leier sykehusbygninger av sykehusets eier, Haraldsplass Diakonale Stiftelse. Fakturert leie for 2015 er kr 15.332.487.

NOTE 17 - REVISJONSHONORAR

Revisjonshonorar	2015	2014
Lovpålagt revisjon	284 538	250 000
Andre attestasjonstjenester	26 025	15 875
Andre tjenester utenfor revisjon	0	11 594
Sum	310 563	277 469

Alle tall er inkludert merverdiavgift.

REVISORS BERETNING

UTTALELSE OM ÅRSREGNSKAPET

Vi har revidert årsregnskapet for Haraldsplass Diakonale Sykehus AS som viser et underskudd på kroner 32 732 947. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, og resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og administrerende direktørs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende direktør er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og administrerende direktør finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Haraldsplass Diakonale Sykehus AS per 31. desember 2015 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

UTTALELSE OM ØVRIGE FORHOLD

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Bergen 7. mars 2016
Deloitte AS

Jon-Osvald Harila
statsautorisert revisor

Haraldsplass
Diakonale Sykehus

www.haraldsplass.no